

Lady Macbeth og Macbeth i Punchdrunks *Sleep No More*. Regi: Felix Barrett og Maxine Doyle. New York 2011. Foto: Yavin Schulman.

SLEEP NO MORE Etter Shakespeares *Macbeth*. Regi: Felix Barrett og Maxine Doyle. Lyddesign: Stephen Dobbie. Design: Felix Barrett, Livli Vaughan og Beatrice Minns. Koreografi: Maxine Doyle. Lyddesign: Felix Barrett og Euan Maybank. Premiere mars 2011; anmeldt i januar 2013

Sleep No More ble produsert av Punchdrunk for første gang i 2003. Da iscenesatt i en gammel viktoriansk bygning i London (Beaufoy Building). I 2009 ble produksjonen gjenopptatt i samarbeid med American Repertory Theatre på Old Lincoln School i Brookline, Massachusetts. Denne produksjonen vant Elliot Norton Theatre Award i kategorien Best Theatrical Experience 2010. I 2011 ble *Sleep No More* gjenoppsatt for andre gang, i New York i tre ubrukte lagerhus – transformert til The McKittrick Hotel hvor denne store teaterbegivenheten (to år etter premieren) framdeles spilles.

Sleep No More er Punchdrunks adaptasjon av Shakespeares *Macbeth*. Men får *Macbeth* kom inn i bildet, var det lyd som fanget regissør Barretts interesse; et gammelt lydopptak fra en film noir. Sammen med lyddesigner Dobbie begynte han å samle lyd og laget lydpaletten til det som senere skulle bli *Sleep No More*. Film noir-lyd dro Barrett mot *Macbeth*, en historie som har de klassiske noir-motivene i seg: en femme fatale, og en paranoid maktsyk mann som gjør alt for å få det han ønsker seg. I Barrett og Dobbies hender er *Macbeth* iscenesatt på en måte vi kjenner igjen fra Hitchcocks skrekfilmer, bl. a. ved å bruke lyd fra hans filmer. Verket til Punchdrunk er også inspirert av *Son de Lumière*-tradisjonen, hvor narrativer skapes ved hjelp av lys og lyd. Lys og lyd skaper med andre ord historier i rom også når det ikke er aktører der. Designet, med sin nitidige presisjon, er også i stor grad med på å skape historier.

Punchdrunk arbeider ofte med klassikere når de produserer sine oppslukende interaktive vandretreater. Dette forklarer de selv med at det er en fordel at publikum allerede har et forhold til historien, og at det er et godt hjelpemiddel å ha et felles språk når publikums opplevelse ikke

Punchdrunks *Macbeth*-remake

(New York): *Sleep No More* er blitt en New York-hit som har spilt i over to år. Det er en forestilling som kryper under huden på deg. AV ELISABETH LEINSLIE

PUNCHDRUNK

Britisk teaterkompani som ble etablert av Felix Barrett i 2000. Barrett er i dag Punchdrunks kunstneriske leder.

Kompaniet består i dag også av Braxelton Yorke (direktør), Maxine Doyle

(koreograf), Peter Higgin (økonomisk direktør), Colin Nightingale

(produsent), Stephen Dobbie (lyd- og grafisk designer), Livi Vaughan (designer) og Bea Minns (designer). Punchdrunk er en National Portfolio Organisation med Arts

Council England...

Sleep No More har vunnet følgende priser: Drama Desk Award for Unique Theatrical Experience, Special Citation For Design And Choreography at the Obie Awards, INN ARSTALL

er lineær. Dette kjenner vi igjen fra bl. a. Vinge & Müllers Ibsen-adaptasjoner, hvor kunstnerne får mye igjen for å bruke en kjent historie når det angår å nå ut til publikums forståelse for verket.

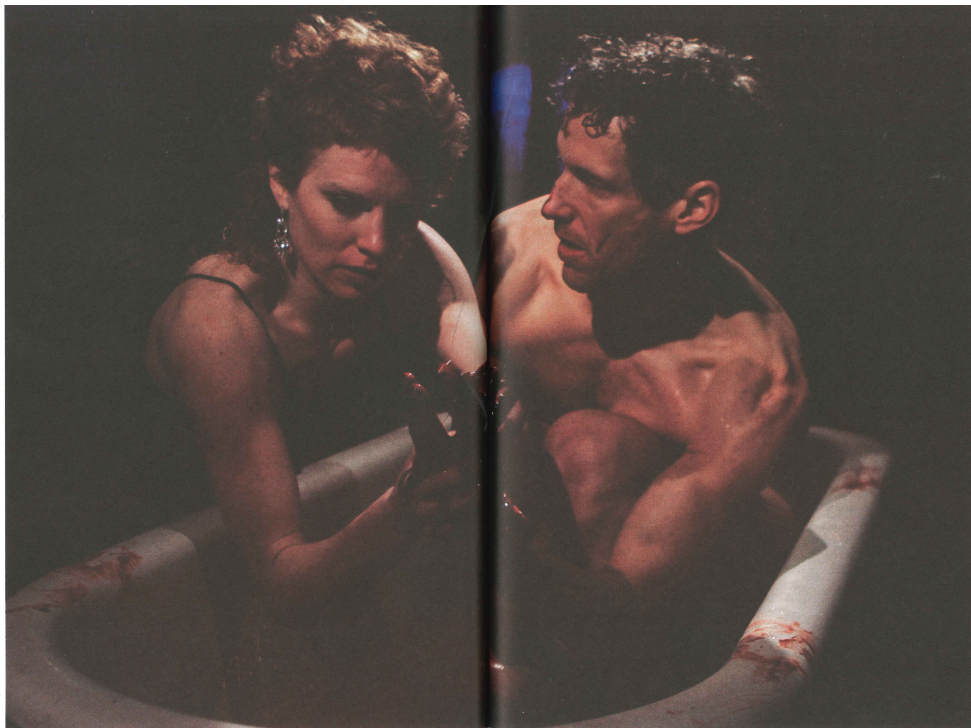
The McKittrick Hotel

Når du går inn i The McKittrick Hotel starter en tidsreise tilbake til 1930-tallet. Føjsen er det første som møter deg, der blir du servert et glass champagne eller et shot absint – valget er ditt. Innredningen, musikken, lyden, lyset, kostymene til de «ansatte», lukten – hele stemningen – er som klippet ut av en film noir fra 30-tallet. På dette tidspunktet er jeg ikke spesielt imponert, og hotellkonseptet blir mer eller mindre borte så fort vi geleides inn i resten av bygningen. Denne delen av produksjonen virker mest som en kommersiell ramme. Produksjonen har også måttet tåle sterk kritikk for sine kommersielle sider: dyre billetter (omtrent samme pris som en Broadway-musikal) og drinker, og det er en gavebutikk på vei ut. Men gjør det noe om foajéen vi venter i serverer alkohol, og at vi må betale for den (som i en hvilken som helst annen teaterbau)? Gjør det noe at vi betaler like mye for dette som en Broadway-musikal? Og gjør det noe at det er mulig å kjøpe et minne fra denne opplevelsen (et program, eller en kortstokk)? At hotellinnpakningen er noe påtatt og tacky er nok, kunstnerisk sett, et større problem enn at de tjener penger på det.

You choose your own adventure

Hotellfoajéen og den aristokratiske feststemningen som skapes der er nok et forsøk på å sette publikum i en situasjon som skal forberede oss på resten av kvelden. Vi blir her introdusert for det dekadente miljøet som vi senere møter i Macbeths verden. Men, det er når vi forlater hotellfoajéen og tas med inn i Punchdrunks *Macbeth*-univers at opplevelsen virkelig starter. Seks etasjer med over 100 detaljrikt innredede rom befolket med 23 aktører, åpnes for fri utforskning. Vi har tre timer på oss før vi sendes tilbake til The McKittrick Hotels foajé.

Før vi slipper inn får vi tildelt hver vår

Aktør og publikum i *Sleep No More* av Punchdrunk, New York, 2011. Foto: Tom Schulman

hvite halvmasker som vi må ha på oss hele tiden; vi får heller ikke lov til å snakke, og oppfordres til å gå alene og følge det som interesserer oss. Vi kan følge aktørene og scenene som spilles ut, eller utforske produksjonens mer helhetlige verden – ved å behandle den som en stor kunstinstallasjon. Vi oppfordres med andre ord til å ta initiativ til å utforske denne verdenen aktivt. Vi inviteres til å gjenopplade den barnslige spenningen og forventningen

overfor å utforske det ukjente og oppleve en følelse av å være på eventyr.

Og ut på eventyr bærer det; vi utforsker 100 små og store rom, vi roter i privatsaker, åpner skuffer, leser legejournaler og dagbøker, vi har fri adgang til heksenes urter, vandrer gjennom Burnham-skogen, blyåner bankettmidtdagen hos Macbeth, heksenes rituale, og flere drap utført av Macbeth, og vi opplever Lady Macbeths galskap på nært

hold. Det er som å vandre gjennom et gammelt hjemsoekt hus hvor man tidvis møter karakterer som utspiller en erotisk og voldelig historie, i et fysisk språk som er meget ekspressivt.

Aktørens uttrykk dreier seg mot danse-teater. Aktørene er estetiske og vakre og de uttrykker seg i et meget ekspressivt fysisk språk som kan plasseres i en modernistisk tradisjon (dette har med andre ord lite med avantgarden å

gjøre). Det dramatiske uttrykket i koreografien står seg godt til den dramatiske historien *Macbeth* faktisk er. Bare tidvis har regissøren benyttet seg av replikker fra *Macbeth*, og når det gjøres er det kun snakk om en setning her og der.

14 timer med foajé spilles ut i løpet av de tre timene vi vandrer rundt. Flere scener spilles simultant, så det sier seg selv at man ikke får med seg alt på ett besøk. Historien spilles i tre omganger i løpet av

de tre timene hendelsen foregår, og det er du som velger hva du får med deg – du som velger din egen dramaturgi for kvelden. Ettersom kvelden utvikler seg, settes den narrative delen av produksjonen inn i ett høyere gir. Karakterene blir stadig mer blodige, mer aggressive, seksuelle og destruktive i sin atferd – tragedien knytter seg til. Handlingen kulminerer i en bankettscene som gjennomføres i sakte film. På dette tidspunktet har alle publikummere blitt geleidet inn i det samme rommet for å blyåne den spektakulære finalen.

Aktør-tilskuer-relasjon

Dagens tilskuer næres ofte av det intime, av å komme nær en kjendis, av at private hemmeligheter åpnes opp i offentlige rom, etc. En kveld i *Sleep No More* gir oss utløp for denne intimitetsøken på en underlig måte. Vi kan oppleve en følelse av veldig nær kontakt med aktørene. Vi kan stå rett ved siden av dem, lukte dem og nesten høre hjertet deres slå. Vi kan stå utenfor dusjkabinettet når en av dem dusjer, klist naken, og som så ber deg gi han håndkleet, og om å hjelpe seg med påklædningen etterpå. En aktør kan med ett snu seg og hviske deg noe i øret. En aktør kan ta hånden din og kysse den. En aktør kan ta bare deg med seg inn i et rom og du får en privat scene der sammen med han.

Grensene mellom rom, aktør og tilskuer er stadig skiftende. Allikevel bærer aktørene, i størstedelen av tiden, med seg «en fjerde vegg». Når de så iblant bryter ut av denne og ser meg, skvetter jeg nesten litt, samtidig får jeg en sterk følelse av å være en del av deres fiksjon.

Når man størstparten av tiden vandrer rundt alene i stillhet med maske, så ingen kan gjenkjenne en, er man deilig anonym. Anonymiteten masken gir trigger en form for voyeurisme og individualisme som er velkjent for dagens tilskuer; vi elsker å i hemmelighet snoke i andres privatliv og digger når vi en dag oppdages som individer i massen. Slik sett har Punchdrunk her gjort en genistrek i sin tilnærming til publikum, de har truffet et behov hos dagens tilskuere som av mange kunstnere er undervurdert, og tilbake får de fullt hus dag etter dag i over to år og en egen fanclubb.